

ORTA VE KUZEY İRAN'DA ŞEMŞEK FORMASYON KÖMÜRÜ

Masoumeh Tarvirdi

Hacettepe Üniversitesi-Jeoloji Mühendisliği Bölümü- Ankara

(M.tarvirdi@hacettepe.edu.tr)

ÖZ

Literatür bilgileri ışığında, İran'da yer alan kömür sahaları ve kömür özellikleri bu çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. İran'ın orta ve kuzey bölümünde yer alan Geç Triyas-Orta Jura yaşlı Şemşek Formasyonu içerisinde yer alan koklaşabilir ve buhar kömürleri (steam coal) en büyük kömür rezervini oluşturmaktadır. Bölgedeki toplam kömür rezervleri Alborz havzasında 5,521 Gt, orta İran'da yer alan Kerman havzasında 1.1 Gt ve Tabas havzasında (Parvade-Mazino-Nayband alt havzaları) 2,780 Gt olarak belirtilmiştir. Şemşek Formasyonu içindeki turbalar deltaik, alüvyon ve gölsel çökeltme evresinde ve tatlı su ortamında birikmiştir. Bu formasyon içerisinde kömürler, kumtaşı, şeyl, kireçtaşı, silttaşından ve tonştain ardalı birimlerin içinde 0.5-15m kalınlığa sahip seviyeler şeklinde yer almaktadır. Alborz havzasında yüksek kalori değerine sahip kömürler yüksek uçucu bitümlü kömürler, düşük-orta oranda kül, vitrinit, klorür ve düşük miktarlarda kükürt ve bor içermektedirler, Bu kömürlerde bazı iz elementlerin değerleri, dünya ortalama değerlerinden fazladır. Ancak, yüksek tektonik etkiler altında ve birden fazla orojenik deformasyona maruz kaldıklarından kalite değerleri düşüktür. Kerman havzasında yer alan kömürler, yüksek uçuculu, bitümlü ve yoğun miktarda vitrinit, düşük oranda kül ve kükürt içermektedir. Tabas havzasındaki kömürler çok düşük miktarda S içermektedir. Mazino kömür havzası, Antrasit ve yarı Antrasitli, Tabas havzasının geri kalanı ise bitümlü kömürlere sahiptir. Üretilen kömürler termik santrallerde elektrik üretimi, konutlarda ısıtma, sanayide hammadde ve enerji kaynağı amacıyla kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İran, Kömür

THE COAL OF ŞEMŞEK FORMATION IN CENTRAL AND NORTHERN IRAN

Masoumeh Tarvirdi

Hacettepe University- Department of Geological Engineering- Ankara

(M.tarvirdi@hacettepe.edu.tr)

ABSTRACT

Based on a literature review some coal-bearing basins of Iran are here presented. The Şemşek Formation (Late Triassic to Middle Jurassic), located in the central and northern parts of Iran, contains the biggest coking and steam coal reserves of the country. This Formation is hosted in Alborz, Kerman and Tabas Basins. Total coal reserves amount to 5.521 Gt for the Alborz Basin; 1.1 Gt for the Kerman Basin of central Iran; and 2.78 Gt for Tabas Basin (Parvande-Mazino-Nayband subbasins). The coal seams in the Şemşek Formation consist of 0.5 to 15-m-thick beds intercalating with shale, siltstone, limestone and tonstein. The peat was accumulated in deltaic, alluvial and lacustrine environments. The coals with high calorific values in the Alborz Basin include high volatile bituminous coals, with medium to low ash yield, vitrinite and chloride, and low sulphur and boron contents. Reported contents in some trace elements are higher than these of most world coals. These coals are of low quality due to strong tectonic deformations. The Kerman Basin hosts high volatile bituminous coals with high vitrinite, low ash yield and low sulphur content. The coals in the Tabas Basin display very low sulphur contents. The Mazino subbasin (Tabas) includes anthracite and semi anthracite, while the rest of the Tabas Basin contains bituminous coals. The coal mined in the region is used for domestic heating and electricity generation, as well as raw material and energy source for industrial purposes.

Keywords: *Iran, Coal*